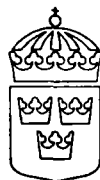

Regeringens proposition

1989/90: 97

om upphävande av sanktioner mot Namibia

Prop.
1989/90: 97

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 15 februari 1990.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Anita Gradin

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i lagen (1985: 98) om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia och en ny lag med bemyndigande att tillämpa lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika. Förslagen innebär att investeringsförbudet och handelsbojkotten mot Namibia upphävs i anslutning till att landet proklamerar sin självständighet den 21 mars 1990.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1985:98) om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (1985:98) om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia samt 1, 2, 4–6, 8–10 §§ lagen skall ha följande lydelse.

Lag om förbud mot investeringar i Sydafrika

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Svensk juridisk person får inte

1. mot vederlag förvärva rörelse som drivs i Sydafrika *eller Namibia* eller del av sådan rörelse,

2. mot vederlag förvärva aktier eller andelar i ett sydafrikanskt *eller namibiskt* företag eller obligationer eller andra för den allmänna omsättningen avsedda skuldförbindelser som ett sådant företag utfärdat,

ge ett sådant företag tillskott av pengar eller annan egendom som är avsedd att användas i dess verksamhet,

ge ett sådant företag penninglån eller annan kredit med en löptid över två år, eller

ställa säkerhet för ett sådant företags skulder med en löptid över fem år,

3. ge penninglån eller annan kredit med en löptid över två år till sydafrikanska staten eller dess myndigheter eller ställa säkerhet för sydafrikanska statens eller dess myndigheters skulder med en löptid över fem år.

Svensk juridisk person får inte heller genom handling eller underlåtenhet bidra till att åtgärder som anges i första stycket vidtas av utländskt dotterföretag.

2 §

Svensk juridisk person får inte genom handling eller underlåtenhet bidra till att

1. anläggningstillgångar anskaffas i sydafrikanskt *eller namibiskt* dotterföretag, eller

2. egendom hyrs för att stadigvarande brukas eller innehas i ett sydafrikanskt *eller namibiskt* dotterföretags rörelse, om hyresavtalets löptid är anpassad till egendomens ekonomiska livslängd (finansiell leasing).

1. anläggningstillgångar anskaffas i sydafrikanskt dotterföretag, eller

2. egendom hyrs för att stadigvarande brukas eller innehas i ett sydafrikanskt dotterföretags rörelse, om hyresavtalets löptid är anpassad till egendomens ekonomiska livslängd (finansiell leasing).

Utan hinder av förbuden i första stycket får årligen tillgångar anskaffas och egendom hyras till ett sammanlagt värde av högst 100 000 kronor. Undantaget får inte möjliggöra en utvidgning av verksamheten.

4 §

Svensk juridisk person som själv eller genom utländskt dotterföretag driver rörelse i Sydafrika *eller Namibia* skall årligen upprätta en investeringsplan för denna rörelse med angivande av finansieringsmetoder.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om sådan investeringsplan.

Svensk juridisk person som själv eller genom utländskt dotterföretag driver rörelse i Sydafrika skall årligen upprätta en investeringsplan för denna rörelse med angivande av finansieringsmetoder.

5 §

Svensk juridisk person som själv eller genom utländskt dotterföretag driver rörelse i Sydafrika *eller Namibia* skall årligen till den myndighet som regeringen bestämmer redovisa hur verksamheten i *dess* länder utvecklas. Redovisningen skall avse

1. produktion, omsättning, antal anställda, företagna investeringar och andra sådana förhållanden som har betydelse för kontrollen av hur denna lag efterlevs,

2. löner och anställningsvillkor samt sociala förhållanden för de anställda.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om sådan redovisning.

Svensk juridisk person som själv eller genom utländskt dotterföretag driver rörelse i Sydafrika skall årligen till den myndighet som regeringen bestämmer redovisa hur verksamheten i *detta land* utvecklas. Redovisningen skall avse

6 §

Regeringen kan för visst fall medge undantag från förbuden i 1 eller 2 § för sådan svensk juridisk person, som sedan den 1 juli 1979 själv eller genom utländskt dotterföretag driver rörelse i Sydafrika *eller Namibia*. Undantaget får inte göra det möjligt för sökanden att utvidga sin verksamhet i Sydafrika *eller Namibia*.

Ett medgivande om undantag får återkallas eller ändras om de uppgifter på vilka det grundats var oriktiga.

Regeringen kan för visst fall medge undantag från förbuden i 1 eller 2 § för sådan svensk juridisk person, som sedan den 1 juli 1979 själv eller genom utländskt dotterföretag driver rörelse i Sydafrika. Undantaget får inte göra det möjligt för sökanden att utvidga sin verksamhet i Sydafrika.

8 §

Regeringen får medge en sådan juridisk person som avses i 6 § rätt tills vidare att utan hinder av förbuden i 1 och 2 §§ ersätta anläggnings-tillgångar och hyrd egendom samt göra sådana investeringar och hyra sådan egendom som förbättrar arbetsmiljö och arbetsförhållanden för de anställda, om denne åtar sig

Regeringen får medge en sådan juridisk person som avses i 6 § rätt tills vidare att utan hinder av förbuden i 1 och 2 §§ ersätta anläggnings-tillgångar och hyrd egendom samt göra sådana investeringar och hyra sådan egendom som förbättrar arbetsmiljö och arbetsförhållanden för de anställda, om denne åtar sig

att inte härigenom utvidga sin verksamhet i Sydafrika och Namibia. Medgivandet får återkallas om verksamheten utvidgas eller det i övrigt föreligger särskilda skäl.

att inte härigenom utvidga sin verksamhet i Sydafrika. Medgivandet får återkallas om verksamheten utvidgas eller det i övrigt föreligger särskilda skäl.

Ett medgivande får förenas med villkor.

9 §

Svensk juridisk person skall i den omfattning och till den myndighet som regeringen föreskriver lämna uppgifter om

1. överlåtelse eller upplåtelse av patent eller tillverkningsrätt till ett sydafrikanskt eller namibiskt företag,

2. förvärv av utländskt företag som äger aktier eller andelar i ett sydafrikanskt eller namibiskt företag.

1. överlåtelse eller upplåtelse av patent eller tillverkningsrätt till ett sydafrikanskt företag,

2. förvärv av utländskt företag som äger aktier eller andelar i ett sydafrikanskt företag.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om uppgiftsskyldigheten.

10 §

Regeringen får föreskriva att svensk juridisk person inte får överlåta eller upplåta patent eller tillverkningsrätt till sydafrikanskt eller namibiskt företag utan tillstånd av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen får föreskriva att svensk juridisk person inte får överlåta eller upplåta patent eller tillverkningsrätt till sydafrikanskt företag utan tillstånd av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1990.

Lag med bemyndigande att tillämpa lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika

Härigenom föreskrivs följande.

Utöver vad som sägs i 1 § lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner, får regeringen förordna att 3 och 5 §§ lagen skall tillämpas i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika. Regeringen får också meddela förordnande enligt 11 § tredje stycket lagen.

Om förhållandena ändras så att syftet med ett förordnande ej längre kvarstår, skall regeringen så snart det kan ske i motsvarande mån upphäva eller ändra ett meddelat förordnande eller med stöd därav meddelade föreskrifter.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1990.

Genom lagen upphävs lagen (1987:474) med bemyndigande att tillämpa lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika och Namibia.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 februari 1990

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, S. Andersson, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Engström, Freivalds, Wallström, Lööw, Persson, Molin, Sahlin

Föredragande: statsrådet Gradin

Proposition om upphävande av sanktioner mot Namibia

1 Inledning

Namibia är föremål för ekonomiska sanktioner sedan den 1 juli 1979, då lagen (1979:487) om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia trädde i kraft. Denna lag ersattes år 1985 av en ny lag, nämligen lagen (1985:98) om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia, varvid investeringsförbudet utvidgades. Den 1 juli 1987 trädde lagen (1987:474) med bemyndigande att tillämpa lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika och Namibia i kraft. Med stöd av bemyndigandet beslutade regeringen förordningen (1987:477) om förbud mot handel med Sydafrika och Namibia. Handelsförbudet började tillämpas den 1 oktober samma år.

Med hänsyn till att fria val hållits i Namibia, vilka avser leda till att landet blir självständigt, bör sanktionerna mot Namibia upphöra i samband med att landet proklamerar sin självständighet den 21 mars 1990.

Jag kommer att i det följande redovisa den utveckling som nu leder fram till Namibias självständighet (avsnitt 2.1) och därefter behandla förslagen till ändringar i sanktionslagstiftningen (avsnitt 2.2).

2 Allmän motivering

2.1 Utvecklingen i Namibia

Namibia, tidigare en tysk koloni, ockuperades år 1915 av Sydafrika. Vid första världskrigets slut blev Namibia ett mandatområde under Nationernas Förbund men styrdes i praktiken av Sydafrika som en del av det egna landet. Sydafrikas konsekventa vägran att uppges sitt förvaltningsmandat över Namibia föranledde Förenta Nationernas generalförsamling att år 1966 häva detta mandat och att överta ansvaret för Namibia. År 1967 inrättades av generalförsamlingen det s.k. Namibiarådet med uppdrag att förvalta och administrera området fram till självständigheten.

Sedermåra har FN:s säkerhetsråd, liksom Internationella domstolen i

Haag, bekräftat beslutet om mandatets upphörande och fastslagit att Sydafrikas fortsatta närvaro i Namibia är olaglig.

En vändpunkt i Namibias historia kom år 1960 genom grundandet av befrielse rörelsen SWAPO (South West Africa People's Organization) och inledandet av befrielsekampen.

Under 1970-talet utarbetades underlaget för en plan för övergång till oberoende för Namibia. Fria och rättvisa val skulle hållas under en omfattande civil och militär närvaro av FN-personal. Planen antogs år 1978 av FN:s säkerhetsråd genom resolution 435. Det kom dock att dröja mer än 10 år innan planen kunde sättas i verket.

Genomförandet av resolution 435 inleddes den 1 april 1989. Trots vissa problem, inte minst i inledningsskedet, har självständighetsprocessen framskridit enligt planerna. Tiotusentals namibiska flyktingar har återvänt till sitt hemland. Fria och rättvisa val har genomförts. En konstitutionell församling har etablerats med uppgift att utarbeta en författning för det självständiga Namibia. Utropandet av självständigheten har satts till den 21 mars 1990.

Sverige har genom åren aktivt stött FN:s ansträngningar att få slut på Sydafrikas illegala ockupation av Namibia. Sverige har också medverkat i genomförandet av resolution 435 genom att bl.a. ställa civilpolis och valövervakare till förfogande. Sverige kommer vidare att inleda ett biståndssamarbete med regeringen i det nya Namibia. Regeringen har föreslagit att 100 milj. kr. avsätts för bilateralt samarbete med Namibia (prop. 1989/90: 100, bil. 5).

2.2 Upphävande av sanktionerna mot Namibia

Mitt förslag: Investeringsförbudet och handelsblockaden mot Namibia upphävs i anslutning till att Namibia proklamerar sin självständighet den 21 mars 1990.

Skälen för mitt förslag: Sydafrika ockuperar sedan en längre tid Namibia. Sanktionerna mot Namibia är föranledda av denna Sydafrikas olagliga ockupation och den därmed åtföljande rasåtskillnadspolitik. Fria val har nu hållits i Namibia, och självständigheten kommer att proklameras den 21 mars 1990. Sanktionerna mot Namibia bör därefter upphöra. Detta bör dock inte gälla enklaven Walvis Bay så länge denna kontrolleras av Sydafrika.

Författningstekniskt sker upphävandet genom att Namibia utgår ur den sanktionslagstiftning som nu omfattar både Sydafrika och Namibia.

Denna lagstiftning består dels av lagen (1985: 98) om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia med tillhörande förordning (SFS 1985: 99), dels av lagen (1987: 474) med bemyndigande att tillämpa lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika och Namibia. Sistnämnda bemyndigandelag ligger till grund för förordningen (1987: 476) om tillämpning i fråga om Sydafrika och Namibia av lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner samt

förordningen (1987:477) om förbud mot handel med Sydafrika och Namibia.

Prop. 1989/90:97

Av lagtekniska skäl föreslås att den sistnämnda lagen (SFS 1987:474) ersätts med en ny motsvarande bemyndigandelag avseende enbart Sydafrika.

När riksdagen har tagit ställning till lagförslagen avser jag att föreslå regeringen motsvarande ändringar i förordningarna.

Ändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt efter det att Namibia proklamerat sin självständighet. Av lagtekniska och praktiska skäl bör ikraftträdandet ske den 1 april 1990.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu anfört har inom utrikesdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1985:98) om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia,
2. lag med bemyndigande att tillämpa lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika.

Lagförslagen är lagtekniskt okomplicerade och av sådan beskaffenhet att lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta lagförslagen.

Med hänsyn till ärendets brådskande natur bör regeringen vidare föreslå riksdagen att besluta förkorta motionstiden till tio dagar.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.